

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΚΑΙ ΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ, ΤΗΝ ΠΡΟΛΗΨΗ ΚΑΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΒΙΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΕΚΦΟΒΙΣΜΟΥ

η βία και ο σχολικός εκφοβισμός

**Η βία και ο σχολικός εκφοβισμός
παραβιάζουν τα δικαιώματα του παιδιού**

Σκοπός του κεφαλαίου είναι να παρουσιάσει:

- ✓ τα δικαιώματα του παιδιού
- ✓ τις διεθνείς συμβάσεις
- ✓ το ευρωπαϊκό θεσμικό πλαίσιο
- ✓ το εθνικό θεσμικό πλαίσιο
- ✓ τα μέτρα πρόληψης και αντιμετώπισης

η βία και ο σχολικός εκφοβισμός

Προσδοκώμενα αποτελέσματα:

- ✓ να αναγνωρίζετε τα δικαιώματα του παιδιού
- ✓ να γνωρίζετε τις διεθνείς συμβάσεις, το ευρωπαϊκό και το εθνικό θεσμικό πλαίσιο
- ✓ να γνωρίζετε τα μέτρα πρόληψης και αντιμετώπισης της βίας και του σχολικού εκφοβισμού
- ✓ να γνωρίζετε τις προτάσεις του Συνηγόρου του Πολίτη και των ΜΚΟ
- ✓ να προτείνετε μέτρα πρόληψης και αντιμετώπισης

η βία και ο σχολικός εκφοβισμός

Έννοιες κλειδιά:

- Δικαιώματα του παιδιού
- Σωματική, πνευματική και ψυχική ανάπτυξη, ελευθερία έκφρασης, σωματική ακεραιότητα, ιδιοκτησία
- Διεθνείς Συμβάσεις, Ευρωπαϊκό και Εθνικό θεσμικό πλαίσιο, Συνήγορος του Πολίτη, Συνήγορος του παιδιού, ΜΚΟ, Επιτροπές για την προστασία των δικαιωμάτων του παιδιού
- Σχολική βία και εκφοβισμός, θυματοποίηση, θύμα, θύτης, παρατηρητής
- Μέτρα πρόληψης και αντιμετώπισης στον ενδοσχολικό και εξωσχολικό χώρο
- Δικαιώματα και υποχρεώσεις των εκπαιδευτικών
- Σκοπός της εκπαίδευσης

τα δικαιώματα του παιδιού - ευρωπαϊκό θεσμικό πλαίσιο

Βία και σχολικός εκφοβισμός

**Σωματικός, Λεκτικός και
Ηλεκτρονικός / Cyber- bullying**

**Διεθνής Σύμβαση για τα Δικαιώματα του παιδιού
του ΟΗΕ : ελευθερία, ελεύθερη έκφραση,
ψυχοσωματική και πνευματική ανάπτυξη**

**προστασία από κακοποίηση, εκμετάλλευση,
διάκριση, ρατσισμό, δικαίωμα εκπαίδευσης,
υγείας, συμμετοχής, πληροφόρησης,
ψυχαγωγίας**

**Παιδιά: υποκείμενα δικαιωμάτων, δικαίωμα
συμμετοχής σε διαμόρφωση κοινωνικής
πραγματικότητας, λήψη μέτρων για ελεύθερη
έκφραση προσωπικότητας**

ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ
ΔΙΑΚΗΡΥΞΗ
ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ
ΑΝΘΡΩΠΟΥ:
ελευθερίες χρώματος,
φύλου, γλώσσας,
θρησκείας, πολιτικών
πεποιθήσεων, εθνικής
και κοινωνικής
καταγωγής

ΔΙΑΚΗΡΥΞΗ ΤΩΝ
ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ
ΠΑΙΔΙΟΥ: το παιδί χρήζει
ειδικής προστασίας, λήψη
αποφάσεων με βάση το
απόλυτο συμφέρον του,
προστασία από βία,
προσβολή, κακομεταχείριση,
σεξουαλική βία, δικαίωμα
ελεύθερης σκέψης και
συνείδησης, δικαίωμα
ψυχοσωματικής και
πνευματικής ανάπτυξης

Το παιδί – θύμα :
δυσλειτουργίες σε
προσωπική ανάπτυξη,
χαμηλή αυτοεκτίμηση,
περιορισμένη κοινωνικότητα,
ενάλωτο σε καταστάσεις στις
οποίες απειλούνται τα
δικαιώματα του ως άτομο και
ως μέλος του κοινωνικού
συνόλου, στοχοποίηση

απαιτείται μελέτη των
παραγόντων που οδήγησαν
το παιδί-θύμα και το παιδί-
θύτη σ' αυτήν τη
συμπεριφορά

Το παιδί δεν πρέπει να
υποπίπτει σε καταστάσεις
απειλής της σωματικής,
ψυχικής και πνευματικής του
ακεραιότητας.
Στέρηση συναισθηματικής
φροντίδας → βία και
επιθετικότητα

το ευρωπαϊκό θεσμικό πλαίσιο

ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ:

στόχος: η προστασία των δικαιωμάτων του παιδιού.

Αναγνωρίζει σε *Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης – 2006* : ασφάλεια, σεβασμό ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής, ελευθερία σκέψης, θρησκείας, ελεύθερης έκφρασης.

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ:

Ευρωπαϊκός Καταστατικός Χάρτης για Δημοκρατικά Σχολεία Χωρίς Βία – 2004, Πρακτικός Οδηγός για την Δημοκρατική Διακυβέρνηση των Σχολείων- 2006 : ανάγκη επιμόρφωσης Εκπαιδευτικών και παιδιών ως μέτοχοι της εκπαιδευτικής διαδικασίας.

Ευρωπαϊκό Θεσμικό Πλαίσιο

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ:

'Building a Europe for and with children' - 2006 : εξάλειψη μορφών βίας, εγγύηση δικαιωμάτων παιδιών, σεβασμός απόψεων παιδιού, εκπαιδευτικά προγράμματα για προώθηση ανθρωπίνων δικαιωμάτων, μέτρα για εξάλειψη σχολικής βίας.

Ευρωπαϊκό Ερευνητικό Διακρατικό Πρόγραμμα DAPHNE: Επισημαίνει ότι στην Ελλάδα δεν υπάρχει συγκεκριμένο θεσμικό πλαίσιο, το Υ. Π. πρέπει να εκδώσει εγκύκλιο με αρμοδιότητες υπευθύνων.

το εθνικό θεσμικό πλαίσιο

Δίκτυο Πρόληψης και Αντιμετώπισης των Φαινομένων Σχολικής Βίας και Εκφοβισμού (Υπουργείο Πολιτισμού Παιδείας και Θρησκευμάτων)

Κεντρική Επιστημονική Επιτροπή

Επιτροπή Συντονιστών Δράσεων Πρόληψης (Ε.ΣΥ.Δ..Π) - Περιφερειακές Ομάδες Δράσεων Πρόληψης (ΠΟΔΠ)

Σχολικές Μονάδες - Ομάδες Δράσεων Πρόληψης (ΟΔΠ)

Περιοδική εκτίμηση του φαινομένου σχολικής βίας και εκφοβισμού σε επίπεδο Σχολικής Μονάδας

Ενημέρωση - επιμόρφωση εκπαιδευτικών

Δράσεις ευαισθητοποίησης - ενημέρωσης

το εθνικό θεσμικό πλαίσιο

**ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΨΥΧΟΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΥΓΕΙΑΣ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ
ΚΑΙ ΤΟΥ ΕΦΗΒΟΥ**

**Δίκτυο κατά της βίας στο σχολείο -2010 : στόχος η πρόληψη
και αντιμετώπιση της βίας στον ενδοσχολικό και
εξωσχολικό χώρο**

**ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΜΕΛΕΤΗΣ ΟΜΑΔΩΝ ΕΝΔΟΣΧΟΛΙΚΗΣ ΒΙΑΣ
ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΘΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ
ΑΝΘΡΩΠΟΥ**

**Διατύπωση απόψεων, προβληματισμών και προτάσεων
για τη βία και τον σχολικό εκφοβισμό με τεχνικές
παρέμβασης,**

**Επιμόρφωση εκπαιδευτικών, ευαισθητοποίηση γονέων και
μαθητών και κοινωνίας**

Κατανόηση του φαινομένου

το εθνικό θεσμικό πλαίσιο

Ο ΣΥΝΗΓΟΡΟΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ: Ο Συνήγορος του Παιδιού: αποστολή του η διαμεσολάβηση ανάμεσα σε δημόσια διοίκηση και πολίτες για προστασία δικαιωμάτων παιδιού, καταπολέμηση κακοδιοίκησης και τήρηση νομιμότητας

Κύριο αντικείμενο: η προάσπιση των δικαιωμάτων του παιδιού. Ενεργεί αντεπάγγελτα, πρωτοβουλίες για εφαρμογή διεθνών συμβάσεων. Ύστερα από υπογραφή *Διεθνούς Διακήρυξης για τα Δικαιώματα του Παιδιού -1989* για εφαρμογή κανόνων

Η *Ειδική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Παιδιού του ΟΗΕ* έκανε συστάσεις για ανεξάρτητες αρχές για τη διασφάλιση της σύμβασης, συνεργασία με ΜΚΟ, απαγόρευση βίας στα παιδιά με νόμο, ανάπτυξη προγράμματος πρόληψης για κακοποίηση παιδιών

Έκθεση Παρατηρήσεων για την εφαρμογή της Σύμβασης : σύστησε σε Ελλάδα τον προσδιορισμό ρόλου του Συνηγόρου του Πολίτη. Νόμος 3094/2003 : ανέθεσε αρμοδιότητες για προάσπιση δικαιωμάτων παιδιού

το εθνικό θεσμικό πλαίσιο

Ο ΣΥΝΗΓΟΡΟΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ: Σχολικοί Κανονισμοί και Δημοκρατική Διοίκηση στη Β/μια Εκπαίδευση: κείμενο προς Υ. Π. για τις ελλείψεις

Εκπόνηση Εθνικού Σχεδίου Δράσης με νομοθετική ρύθμιση για καθορισμό εθνικού φορέα που θα έχει ευθύνη για εφαρμογή του Σχεδίου

ΚΑΤΑΛΗΚΤΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΤΟΥ ΟΗΕ:
Ελλάδα: δεν έχει εκδώσει βασικό κείμενο για ανθρώπινα δικαιώματα, σύσταση για Εθνικό Παρατηρητήριο για δικαιώματα παιδιών

Προγράμματα Τα Σχολεία ως υπερασπιστές των παιδιών, Τα παιδιά γράφουν και ζωγραφίζουν για τα δικαιώματα τους

ΔΙΚΤΥΟ ΜΚΟ: Σύνταξη *Εναλλακτικής Έκθεσης για τη Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Παιδιού* ύστερα από Έκθεση Ελλάδας -2009

ΣΥΝΗΓΟΡΟΣ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ: συνεργάζεται με ΜΚΟ, συζήτησε την προστασία των δικαιωμάτων του παιδιού στην *Εθνική Έκθεση για την εφαρμογή της Διεθνούς Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού του ΟΗΕ – 2001* για ελεύθερη έκφραση, απαγόρευση βίας και κακομεταχείρισης.

Ε.Ψ.Υ.Π.Ε. : Ημερίδα: «*Εκφοβισμός και Βία στο Σχολείο Μεταξύ των Μαθητών*» *“Μίλα, μη φοβάσαι”*: χρειάζεται εγκύκλιος με οδηγίες για αντιμετώπιση φαινομένου.

ΧΑΜΟΓΕΛΟ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ: ΜΚΟ, συμμετοχή σε *One day in Europe, every day for children* , σε 1^ο *Επιστημονικό Συνέδριο του European Anti- Bullying Network – 2014*
«*Το φαινόμενο του εκφοβισμού στο σχολικό και διαδικτυακό περιβάλλον. Με το βλέμμα στην Ευρώπη*», συμμετοχή σε *DAPHNE III PROGRAMME D. G. JUSTICE*

μέτρα πρόληψης και αντιμετώπισης- ευρωπαϊκό θεσμικό πλαίσιο

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ : «Παιδεία της Δημοκρατίας»: γνώσεις, προσωπικές και κοινωνικές δεξιότητες, ανάπτυξη στάσεων και συμπεριφορών για υπεράσπιση δικαιωμάτων και υποχρεώσεων στην κοινωνία, «Εκπαίδευση για τα ανθρώπινα δικαιώματα»: επιμόρφωση, ευαισθητοποίηση, ενημέρωση για προώθηση και προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου

Πρόγραμμα Eurydice: το σχολείο να δίνει λύσεις σε κοινωνικά ζητήματα

Πρόγραμμα DAPHNE: κατά της βίας
Europe's Anti- bullying Campaign: υποχρεώσεις εκπαιδευτικών

Ελλείψεις σε Ελλάδα

συγκεκριμένης νομοθεσίας

Οι εκπαιδευτικοί:

➤ δυναμική της
ομάδας

➤ ομαδική εργασία

➤ ενημέρωση

➤ ανάπτυξη
δημοκρατίας

➤ συζήτηση με
παιδιά

➤ κοινωνική,
ψυχολογική και

ιατρική
αντιμετώπιση

Η κοινότητα:

➤ δράσεις και
προγράμματα

Οι μαθητές:

➤ κοινωνικές
δεξιότητες

➤ αυτοέλεγχος για
επίλυση

προβλημάτων

➤ ομαδο-
συνεργατική
μάθηση

➤ πληροφόρηση

➤ πολιτική
ευαισθητοποίηση

➤ συμβουλευτική
και

επαγγελματικός
προσανατολισμός

Το σχολείο:

➤ πολιτική κατά
βίας

➤ πολιτική για
διαγωγή μαθητών

➤ ασφαλής χώρος

➤ μαθησιακό
περιβάλλον

➤ ενδυνάμωση
θετικής

συμπεριφοράς

➤ σχολικοί
κανόνες

➤ μη
στιγματιστική
πολιτική

Europe's Anti-bullying Campaign

ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΗΣ ΕΤΑΙΡΟΣ ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΧΑΜΟΓΕΛΟ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ

Οι εκπαιδευτικοί: να ενημερώνουν, να αξιοποιούν τη «δύναμη» του παιδιού, να αναπτύσσουν δραστηριότητες με συζήτηση και παιχνίδι ρόλων, να δημιουργούν θετικό κλίμα, να προστατεύουν το παιδί σε κατ' ιδίαν συνάντηση για απενεχοποίηση και συναισθηματική ενίσχυση

Όχι ποινικοποίηση της πράξης, κλίμα αποκάλυψης των περιστατικών βίας και εκφοβισμού, όχι «συμφιλίωση» του θύματος με δράστη διότι υποβόσκει η επαναθυματοποίηση

μέτρα πρόληψης και αντιμετώπισης Εθνικό Θεσμικό πλαίσιο

«καθηκοντολόγιο»
εκπαιδευτικών ,
όχι όμως
διευκρίνιση
αρμοδιοτήτων
Σχολικών Συμβούλων
και Συλλόγου
Διδασκόντων, ο
Διευθυντής
υπεύθυνος για
σχολική μονάδα

ο Σχολικός Σύμβουλος να
έχει αρμοδιότητες και να
συνεργάζεται με υπηρεσίες,
πρόταση για Ομάδα
Παρέμβασης με ψυχολόγο
και κοινωνικό λειτουργό:
καταγραφή περιστατικών,
συζήτηση και διαχείριση
προβλήματος,
ευαισθητοποίηση,
ενημέρωση, πρωτοβουλίες
και αναστοχασμός

επιμόρφωση
εκπαιδευτικών
σε διαχείριση
συμπεριφοράς,
τεχνικές
αυτοελέγχου,
ενσυναίσθησης
και κατανόησης,
ενθάρρυνση
μαθητών,
καλλιέργεια
κοινωνικών
δεξιοτήτων

Anti- bullying network:
πρόταση για
Σχολική
Επιτροπή,
Διακήρυξη
Σχολείου,
συνεργατικές
αλληλεπιδράσεις,
παροχή βοήθειας
από
επαγγελματίες
ψυχικής υγείας

ο Διευθυντής να
καταγράφει τα
περιστατικά ,να τ'
αντιμετωπίζει και να τα
παρακολουθεί,
οι εκπαιδευτικοί να
συζητούν με παιδιά και
γονείς, να υποστηρίζουν
το θύμα, να διερευνούν
τους συμμετέχοντες στη
βία, να εφαρμόζουν
στρατηγικές, να
προωθούν μαθητικά
συμβούλια και
ομαδοσυνεργατική
μάθηση

ανάγκη για
κατάλληλη
διαχείριση τάξης,
υποστηρικτική
συμπεριφορά
εκπαιδευτικών
και ενημέρωση
τους για γνωστικό
αντικείμενο και
μεθόδους
διδασκαλίας για
ομαδοσυνεργατι-
κότητα

ΕΥΧΑΡΙΣΤΩ ΓΙΑ
ΤΗΝ ΠΡΟΣΟΧΗ
ΣΑΣ!

